

Sociālais dialogs Latvijā un pasaulē

*Biznesa konference «PERSONĀLA VADĪBA
2022»*

2021.gada 30.septembrī, ZOOM
Irēna Liepiņa, LSAB PRO prezidente

Sociālais dialogs =

Valsts pārstāvju, darba devēju un darba ņēmēju interešu līdzsvarošanas veids.

Sabiedrības veidošanas rīks Latvijā un pasaulē.

Sociālais dialogs tiek uzskatīts par neatņemamu demokrātiskas valsts sastāvdaļu

Viens no būtiskākajiem instrumentiem stabilitātes un labu attiecību nodrošināšanā darba tirgū.

BUILDING SOCIETY

PIETIECI
SĪPŪLĀNS
Izšaka

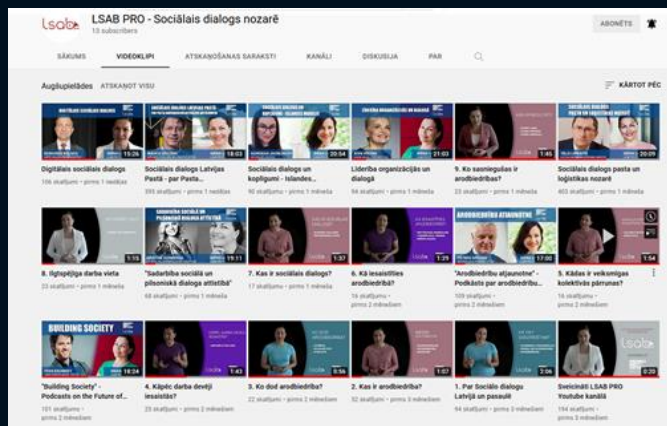
PEER KRUMREY
DIRECTOR FES BALTIC STATES

IRENA LIEPINA
LSAB PRO PRESIDENT

Sociālais dialogs

Mērķis: laba dzīves kvalitāte darbiniekiem un labvēlīga vide uzņēmumu izaugsmei.

- Jānošķir no: pilsoniskā dialoga, lobēšanas, tīklošanās, līdzdalības, platformas, iesaistes, informēšanas utml.
- Vairāk: raidierakstā “*Kas ir sociālais dialogs?*” <https://www.youtube.com/watch?v=zOW6vqZ1c4Q&t=20s>
- un grāmatā: «Darbinieku aizsardzība uzņēmuma pārejas gadījumā».

Kultūra un tradīcijas

Vēsturiskie procesi

Ekonomiskie procesi

Politiskie procesi

Organizēšanās prasme

Sociālais dialogs

Izšķir divpusējo un trīspusējo sociālo dialogu un vairākus sociālā dialoga līmeņus: uzņēmuma, nozares, valsts un starptautisko.

Latvijā

- Eiropas Sociālais modelis: ziemeļvalstu loks
- Sociālā dialoga struktūrai un tiesiskajam ietvaram ir nozīmīga loma
- Organizatoriskais vājums un sadarbības trūkums
- **Arodbiedrības – galvenās sociālā dialoga virzītājas;**
- **Vajadzīga arodbiedrību atjaunotne!**

Pasaulē

- Starptautiskās Darba organizācijas konvencijas un rekomendācijas
- OECD
- Globālās vienošanās - kolektīvie līgumi;
- **Arodbiedrības – galvenās sociālā dialoga virzītājas**

Sociālais dialogs

Modeļi Eiropā

REGIONS	Ziemeļ- Eiropa	Centrāl-Rietum Eiropa	Dienvideiropa	Rietum- Eiropa	Centrālaustum Eiropa
Koplīguma modelis	Korporatīvais	Sociālā partnerība	Polarizēts uz valsti vērsts	Liberālais	Valsts centrētais
Koplīgumu pārklājums	87.1%	77.3%	76.3%	37.8%	27.1%
Arodbiedrību spēks	64.7% biedri	64.7% biedri	19.1% biedri	36.2% biedri	13.1% biedri
Darba devēju organizēšanās	76% biedri	83.6% biedri	67.7% biedri	60% biedri	54.2% biedri
Galvenais koplīgumu līmenis	Nozares līmenis	Nozares līmenis	Jaukts	Uzņēmuma	Uzņēmuma
Pārrunu stils	Integrējošais	Integrējošais	Konfliktējošais	Konfliktējošais	Piekrītošais
Valsts loma	Ierobežo (starpnieks)	Ierobežo (starpnieks)	Stingri regulē	Neiejaucas	Nosaka tiesisko ietvaru
Valstis	Zviedrija, Dānija, Somija, Islande	Austrija, Vācija, Beļģija, Nīderlande, Slovēnija, Luksemburga	Spānija, Francija, Grieķija, Itālija, Portugāle	Kipra, Malta, Īrija, Apvienotā karaliste	Latvija, Lietuva, Igaunija, Čehija, Polija, Ungārija, Rumānija, Slovākija

Sociālais dialogs

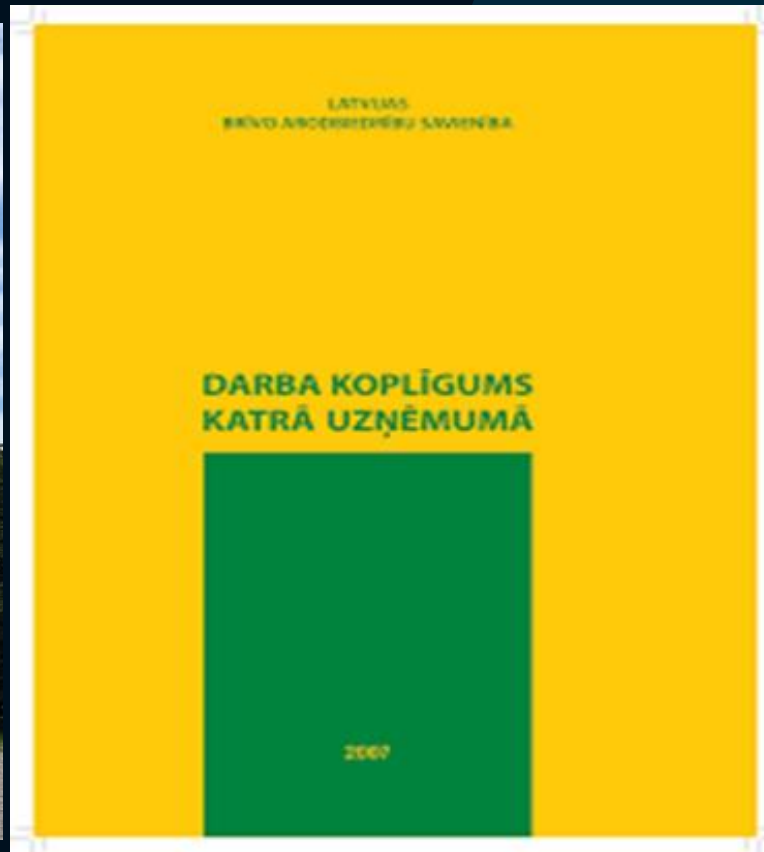
Ģeogrāfiski Latvija pieder Ziemeļeiropai, bet sociālā dialoga jomā – Austrumeiropai. Tas jāmaina.

- Šobrīd: piekrītošais sociālā dialoga modelis (darbinieki pārsvarā piekrīt);
- Darbinieki (sabiedrība) - pacietīgi, piekrītoši un izdarīgi – tomēr nesadzirdēti;
- Sekas: zema līdzdalība, anti-vakseri, emigrācija utml.
- 2021-2030 transformācijas posms: jauna sociālā dialoga kultūra un restarts.

Sociālais dialogs

Sociālais dialogs

Sociālais dialogs

Sociālais dialogs

1.

SOCIĀLAIS DIALOGS

Kolektīvās pārunas – lai uzturētu esošos koplīgumus.

2.

ORGANIZĒŠANA

Organizēt jaunu biedrus – lai noslēgtu jaunus koplīgumus .

3.

INOVĀCIJAS

Islandes modelis + idejas un labās prakses apkopojums no spēcīgākajām arodbiedrībām pasaulē
Digitālā klātbūtne (youtube, podkāsti)

SADARBĪBAS MEMORANDS

Rīgā

2021.gada 1.septembrī.

Latvijas Republikas Labklājības ministrija tā ministra Gata Eglīša personā (turpmāk – LM);

Latvijas Sakaru darbinieku arodbiedrība PRO tās prezidentes Irēnas Liepiņas personā (turpmāk tekstā – LSAB PRO vai Arodbiedrība);

Vidzemes Augstskola (turpmāk tekstā - VIA) tās rektora Gata Krūmiņa personā;

ar mērķi veicināt sociālā dialoga attīstību un pilnveidot sociālā dialoga tiesisko regulējumu un pilnveidot dialoga un pārrunu prasmes attālināti un klātienē Latvijas sabiedrībā.

Nemot vērā šādus apsvērumus:

1. Ciepilns sociālais dialogs ir būtisks demokrātiskas sabiedrības stiprināšanai un dažādu interešu līdzsvarošānai, lai sasniegtu Latvijas ilgtermiņa (Latvija 2030) un vidēja termiņa (Nacionālais attīstības plāns 2021 – 2027) stratēģiskos mērķus, kuru pamatā ir pilsoniski aktīvas, drošas un atbildīgas zināšanu sabiedrības stiprināšana Latvijā;
2. Ir būtiski izskaust populisma un dezinformācijas izplatīšanos Latvijas sabiedrībā;
3. Ir jāstiprina sociālais dialogs uzņēmumu un nozares līmenī, ievērojot augstus profesionalitātes principus ilgtermiņa sadarbībai konstruktīvā un pragmatiskā veidā ar mērķi stiprināt demokrātisku un ziņošu sabiedrību Latvijā.

vienojas:

1. LM izsaka apņēmību atbalstīt sociālā dialoga prasmju pilnveides programmas Latvijā sadarbībā ar LSAB PRO un VIA;
2. LSAB PRO pauž apņēmību rosināt tiesiskā regulējuma izstrādi sociālajam dialogam Latvijā (*piemēram, Sociālā dialoga likums u.c.*);
3. LM veicina konstruktīvu dialogu un kolektīvās pārrunas, veidojot atbildīgu un iesaistošu vidi un atbalsta LSAB PRO modernizācijas centienus arodbiedrību kustībai Latvijā.
4. LSAB PRO, VIA apņemas informēt LM par jaunumiem sociālā dialoga jomā.
5. Sadarbības memorands stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi un ir spēkā līdz tā mērķu sasniegšanai.
6. Sadarbības memorands sastādīts un parakstīts uz 1 (vienas) lapas, 3 (trijos) eksemplāros ar vienādu juridisko spēku – pa vienam eksemplāram katrai Pusei.

Latvijas Republikas
Labklājības ministrija

Labklājības ministrs
Gatis Eglītis

Latvijas Sakaru darbinieku
arodbiedrība PRO

LSAB PRO prezidente
Irēna Liepiņa

Vidzemes Augstskola

Rektors
Gatis Krūmiņš

Sociālais dialogs

Sociālais dialogs

Trīspusēja sadarbība, starp arodbiedrībām, darba devēju asociācijām un valdību jautājumos kas attiecas uz valsts ekonomiku, nodarbinātības un sociālajām lietām ir vēlviena no atslēgām Islandes darba tirgum. /G. Jaunliņiņa/

Islandē viss darba tirgus ir balstīts uz sociālā dialoga un koplīgumiem.

Islandes pieredze rāda, ka ar elastīgu darba tirgu un sociālo partneru sadarbību ir iespējams pārvarēt pat visdziļākās krīzes. Gan sociālo partneru, gan valdības īstenotā politika lejupslīdes laikā bija veiksmīga, un tai izdevās pasargāt viszemāk atalgotos un vēl vairāk samazināt jau tā zemo algu nevienlīdzību. To mēs redzējām pēc ekonomiskās krīzes 2008 gadā un arī covid 19 radītās ekonomiskās krīzes laikā.

Ziemeļvalstu modelis – Islandes piemērs

Sociālais dialogs

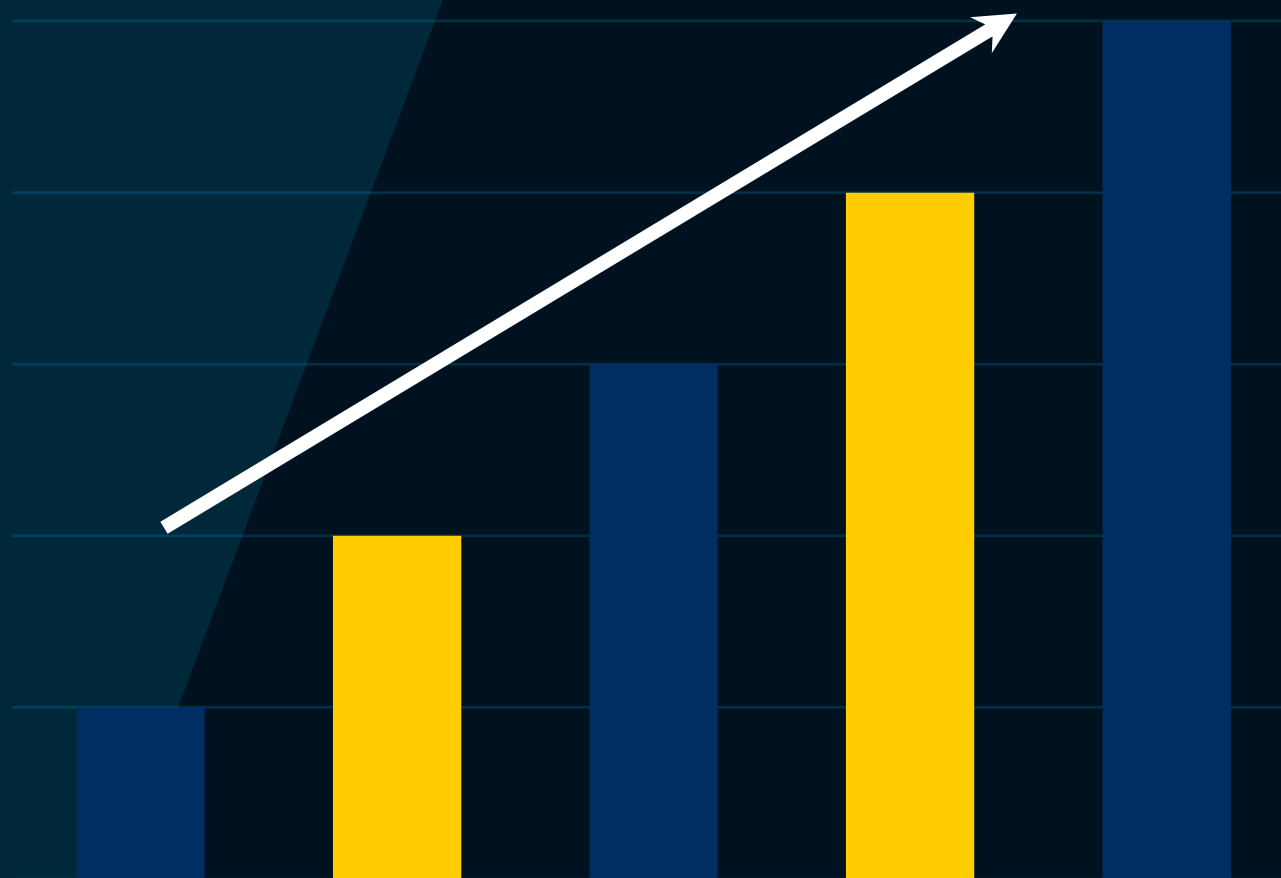
- **Koplīgums – laba sociālā dialoga rezultāts**
- Koplīgums = rakstveida līgums starp arodbiedrību un darba devēju par uzlabotu:
 - darba tiesisko attiecību saturu (it īpaši darba samaksas un darba aizsardzības organizāciju); darba tiesisko attiecību nodibināšanu un izbeigšanu,
 - darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanu,
 - darba kārtību
 - darbinieku sociālo un ekonomisko aizsardzību u.c.
- Iespējams koplīgumam vajadzētu būt obligātam, sākot ar 10 darbiniekiem uzņēmumā (līdzīgi kā ar Darba kārtības noteikumiem – DL 55.pants).
- Piemēram, Islandē faktiski nevar uz sākt darbu bez koplīguma.
- Kur ir koplīgums – faktiski nav aplokšņu algu un ir sociālās garantijas darbiniekiem.
- Kā koplīgumu padarīt par «normu» nevis izņēmumu Latvijā?

Sociālais dialogs

***Koplīgumu attīstība Latvijā -
nodarbināto aizsardzība
pārmaiņās no 20% uz 60-80%:***

- 1. Iekšējā migrācija;**
- 2. Jaunas prasmes;**
- 3. Kompensējošie mehānismi
(pabalsti, pensionēšanās u.c.).**

Koplīgumu pārklājumam būtu jāaptver 60% strādājošo Latvijā

Sociālais dialogs

Sociālā dialoga
likums

Inovatīvi
modeļi

Deklarācija/
labās prakses
apkopojums

Paldies!

Irēna Liepiņa

Telefons

29177975

Epasts

irena@lsab.lv